116=79+9=1917 წ

წელიწადი მე-3

ტელეფონი № 76.

შაბათი, 4 თებერვალი 1917 წ.

სამშობლო

ფასი 7 კ.

გაზეთის ფასი:
წლიურად 15 მან., ნახევარი წლით 8 მანეთი, თვიურათ 1 მანეთი და 50 კაპეიკი. ცალკე ნუმერი 7 კაპიკი. წლიური ხელის მომწერლებს გაზეთის ფასი შეუძლიათ ნაწილნაწილათ გადაიხადონ. ხელის მოწერის დროს 5 მ. მარტის გასულს 5 მ. და 5 მ. 1 ივლ.

განცხადების ფასი:
ჩვეულებრივი პეტიტონი პირველ გვერდზე პეტიტით ღირს 25 კ., უკანასკნელზე 15 კ. სხვა ადგილებიდან კავკასიის გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტი ტექსტის წინ 30 კაპ., უკან 20 კაპ. სამგლოვიარო განცხადების დაბეჭდვა თითო ჯერ არა უმეტეს სამ გამომცხადებელისა, ნაშუადღევის 2 საათამდის ღირს 5 მანეთი.
2 საათის შემდეგ 6 მანეთი

რედაქცია და კანტორა იმყოფება თფილისის ქ. კნ. ს. ნ. მიქელაძის სახლში.

№ 541 ყოველდღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი. № 541

მიიღება ხელის მოწერა ჩვენს გაზეთზე 1917 წლისათვის

გაზეთის ფასი: ერთი წლით 15 მან.
ნახევარი წლით 8 მან.
ერთის თვით 1 მ. 50 კაპ., **ცალკე ნუმერი** 7 კ.

წლიურ ხელის მომწერლებს გაზეთის ფასი შეუძლიათ შემოიტანონ ნაწილნაწილათაც: პირველათ 5 მან. ხელის მოწერისათანავე, მეორეთ 5 მან. მარტის გასულს და 5 მანეთიც ივნისის გასულს.

რედაქციის კანტორა ღიაა დილის 8 საათიდან 3 საათამდე და ნაშუადღევის 5 საათიდან 8 საათამდე. რედაკტორის ნახვა შეიძლება დილის 8 საათიდან 11 საათამდე.

მისამართი: ქუთაისი, თფილისის ქუჩა, სახლი კნ. ს. მ. მიქელაძისა.
დეპეშისათვის ქუთაისი „სამშობლო“.

გამომცემელი **ამხანაგობა „სამშობლო“.**

დამწუხრებული ქვრივი **სურფუი მარტიკის** ასული და ძმა **მიხრან ალექსანდრეს** ძე **ანანოვები** აუწყებენ ნათესავთ, მეგობართ და ნაცნობთ, რომ კვირას, 5 იანვარს დღის 12 საათზე ქუთაისში სომეხთა წმ. გიორგის ეკლესიაში დანიშნულია საორმოცო წირვა და პანაშვიდი პირველის საყვარელი ქმრის და მეორის ძვირფასი ძმის

აზგარ ალექსანდრეს ძის ანანოვის

სულის მოსახსენებლად.

ღრმად დამწუხრებულნი თინათინ, ფატმან, თამარ, ვანიკო და ელიკო აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ, რომ 31 იანვარს გარდაიცვალა მათი საყვარელი მამა

თავადი გიორგი ივანეს ძე წულუკიძე.

რომლის გამოსვენების დღეთ დანიშნულია კვირა 5 თებერვალი. დასაფლავება მოხდება დილის 11 საათზე სოფ. ქარჩხაბში საგვარეულო სასაფლაოზე.

ქვრივი ბარბალე გიორგის ასული, შვილები: სონა, გალაქტიონი, პლატონი და გიორგი, ძმები სამსონი და ვასილი, დები მაკრინე, თეკლე და ოლღა აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ

ნესტორ (ექვთიმე) იოსების ძე ბეჟანეიშვილის

გარდაცვალებას. პანაშვიდი საღამობით 6 საათზე. გამოსვენება კვირას 5 თებერვალს 3 საათზე. საკუთარი სახლიდან, არქიელის გორა.
2—1.

ელექტრო „რადიუმ“ თეატრი
ხუთშაბათიდან 2 თებერვლიდან 1917 წ.
საუცხოვო რამ! საუცხოვო რამ!
ქრონიკა გომონის, მიმდინარე ამბები.
ხაშხაშის მოყვარული ქალი დრამა 5 მოქ. გადმოკეთებულია ვ. სარდუს რომანიდან. გრაფინიას როლს შეასრულებს კვლაუცი **ფრანჩესკო ბერტინი.** ამ სურათმა ყველგან ალტაცება გამოიწვია. **ქალების ტიური** კომიკური.

ელექტრო „ამპირ“ თეატრი
ხუთშაბათიდან, 2 თებერვლიდან შესრულებული იქნება ახალი პროგრამა
საიდუმლო ქვეყანა.
დრამა 4 ნაწ., ლიბერი ავიდის რომანის მიხედვით ზ. ბარანცევიჩისა და ხუდოლეევის მონაწ.
ქუდი სანგრებში მყოფ სალდათისათვის. სახუმარო, ფერადებით.

სახალხო მასწავლებელთა სასარგებლოდ
ქუთაისის ქართული დრამატიული საზოგადოების დასი
ქალაქის თეატრი წარმ. № 44
შაბათი, 4 თებერვალი 1917 წ.
შექსპირი:

ოტელო

ტრ. 5 მოქმ. თარგმ. ი. მაჩაბლისა.

მონაწილენი: ქ-ნი ბეჟანიშვილი ჩხეიძე ნ., ბ-ნი გელოვანი მ., გომელაური ზ., იმედაშვილი ალ., კორიშელი პლ., მურუსიძე ან., სარელი ვლ., ყალაბეგიშვილი ალ., სარელი ვლ., ყალაბეგიშვილი ალ., ჩხიკვაძე ვ.
რეჟისორი ალ. იმედაშვილი რეჟისორის თანაშემწე ალ. გუგუშვილი
მორიგი წევრნი გამგეობისა ა. ფაღავა და ვ. უზნაძე
დასაწყისი საღამოს 8 საათზე ადგილების ფასი მომატებულია
ადმინისტრაცია დრამატიული საზოგადოების გამგეობისა.

გასტროლი ვასო აბაშიძისა.

ქუთაისის ქართული დრამატიული საზოგადოების დასი
ქალაქის თეატრი წარმ. № 45
კვირა, 5 თებერვალი 1917 წ.
მოლიერი.

ტარტიუფი

კომ. 5 მ. თარგმ. ი. მაჰავარიანისა.

მონაწილენი: ქ-ნი ბეჟანიშვილი ს., ლოლუა ა., მდივანი მ., ჩხეიძე ან., ბ-ნი აბაშიძე ვასო, გელოვანი მ., გომელაური ზ., იმედაშვილი ალ., კორიშელი პლ., მურუსიძე ან., სარელი ვლ. ყალაბეგიშვილი ალ., ჩხიკვაძე ვ.,
რეჟისორი ალ. იმედაშვილი რეჟისორის თანაშემწე ალ. გუგუშვილი
მორიგი წევრნი გამგეობისა ა. წერეთელი და ვ. მდივანი
დასაწყისი საღამოს 8 საათზე ადგილების ფასი ჩვეულებრივია
ადმინისტრაცია დრამატიული საზოგადოებისა.

ქუთაისის მიხეილის საუზნაურო საადგილ-მამულო ბანკის ზედამხედველი კომიტეტი

ამით საყოველთაოთ აცხადებს, რომ ხსენებული ბანკის მესესხებელთა კრებანი ბანკის რწმუნებულთა ასარჩევათ, თანახმათ წესდების § 80, დანიშნულია ქ. ქუთაისში ბანკის სადგომში: პირველ წყების ამრჩევლებისათვის—25, მეორისა—26 და მესამისა—28 თებერვალს 1917 წლისა, დილის 10 საათზე, ხსენებული ამრჩეველთა კრებანი, თანახმათ წესდების § 84 შენიშვნისა, კანონიერათ ჩაითვლებიან მიუხედავათ კრებაზე გამოცხადებულ პირთა რიცხვისა.

ვაჭრობისა და მრეწველობის სამინისტროს უწყებაში მყოფი
კომერციულ ცოდნათა კურსები ც. გ. ფილოიანისა.
ორივე სქესისთვის
(თბილისში, მიხეილის პროსპ., № 24, ტელ. № 976).
თხოვნის მიღება: 4—5 საათ. საღამოთი. მეცადინეობა დაიწყება 15 იანვარს. პროგრამები და წესდებანი მსურველთ გაეგზავნებათ, ან მიეცემათ უსასყიდლოთ კურსების კანცელარიაში.

ექიმები:

დ. ა. ნაზაროვი ლებულობს ბავშთა და შინაგანი სნეულებით ავათმყოფებს მუდამ დღე, მხოლოდ დილის ათი საათიდან თორმეტამდე. გენერლის ქუჩა, საკუთარი სახლი, თ.

ი. ჩარექოვი ქალაქის საავათმყოფოს ორდინატორი, იღებს კანის, ვენერიულ და სიფილისიან ავათმყოფებს.
(სისხლში შესხმა „606“ და „914“) დილით $12^1/_2$—2 საათ. საღამოს 6—8 ს.
მისამართი. ლევაშოვის ქუჩა, ალიბეგოვის სახ. ტელეფონი № 135.

ბ. ი. ბოკიელი ელექტრონისა და სინათლის კაბინეტი. შინაგანი, ნერვებისა და ვენერიულ ავათმყოფთათვის. ავათმყოფნი მიიღებიან დილის 9—12 საათ. და საღ. 6—8 საათ. ალექსანდრეს ქ. საკუთარი ს.

ოდესის საბებიო კურსებ დამთავრებული ბებია **ს. ხ. ნემსაძისა** უვლის ყვავილს, უკეთებს ნემსებს, ეხმარება მშობიარეთ და აძლევს ავათმყოფთ რჩევა დარიგებას. მისამართი: ოლდენბურგის ქუჩა, ჯაველაშვილის სახლი, ფოსტის მახლობლათ.

ა. დ. მაჰავარიანი (ყოფილი უფროსი ექიმი სმეცკის გულსუსტებიანთა სანატორიისა) იღებს შინაგან და ვენერიულ ავათმყოფებს დილის 8—10 და საღამოს 6—8 საათამდე.
დადიანის ქ. სახლი ჩაჩანიძის (წულეისკირისეული)

ა. მ. ახათიანი ლებულობს ქალურ, ვენერიულ და შინაგან სნეულებით ავათმყოფებს ყოველდღე დილის 11—2 საათამდე, საღამოს 6—8 საათამდე პუშკინისა და ბალახვანის ქ. კუთხე, სახლი № 3 ტელეფონი № 101.

მასაჟისა და სახის სამკ. კაბინეტი
მარიამ ტ. ბალანჩივაძისა.
გკურნავ მასაჟით, საქიმო ვარჯიშობით. ვსპობ სახეზე: მუწუკებს, ნაოჭებს, ჭორფლს, მეტ სიწითლეს, ნაყვავილებს და ყოველგვარ სახის ავათმყოფობას, ამასთან ვუცრი ყვავილსაც **ახლად მიღებულ დეტრიტით** და აგრეთვე **ნამდვილათ მარჩენ** თავზე კანის ქერტლს, ანუ ქეტერს ჩემგანვე ახლ გამოგონილ წამლის საშვალებით. ქეტერის მოსპობის შემდეგ თმა სრულიად აღარ ცვინდება და იღებს სასიამოვნო ფერსა და სირბილეს. ავათმყოფები მიიღებიან დილის 9—2 და საღამოს 4—6 საათ. რჩევა და დარიგება ათი შაური. მისამართი: დადიანის შესახვევი ვ. კოსტავას სახლი № 17. თ

გამოცდილი სტუდენტი ამზადებს
მოწაფეებს ყველა კლასებისათვის. ჰყავს ჯგუფი სატიცრო მოწაფეებისა I და II ხარისხის. იყვანს პირობით. მისამართი: თფილისის ქ. № 35, მიქელაძის სახლში, მეორე სართულზე, გაზ. „სამშობლოს“ ს რედაქციის ზევით. (მიღება 9—12 ს. და 3—6 ს. საღ. მასწავლებელი ა. ზ. თელია ტელეფონი № 183 თ.

ს.-მ. ბ. მიწის მზომელი
ვ. ს. ასათიანი. ადგენს მამულების პლანებს აწვდის მიწის შეძენის მსურველებს უტყუარ ცნობებს ქართლ-კახეთ აფხაზეთის ნაყოფიერ და იაფ ადგილ-მამულთა შესახებ. მემამულეთა დავალებით ტიხრავს მამულებს ნაწილ-ნაწილად გასაყიდათ. მისამართი: ქუთაისში, „ჩვ.მ.“ და „სამ.“ რედაქცია; ან პროვიზორ კაჰიანის აფთიაქის მაღაზია, ქალ. თეატრის პირდაპირ. ჭიათურაში კი შავი ქვის მრეწველ ალ. ხაბულიანთან. თ.

მსოფლიო ომი.

უმაღლესი მთავარ სარდლის შტაბისაგან.

აღმოსავლეთის ასპარეზი.

პეტროგრადი. 2 თებერვალი. ზოლოჩევის სამხრეთ აღმოსავლეთით 25 ვერსტის მანძილზე სოფ. კაბაროვცეს მიდამოებში ორ საათზე მეტი დროის განმავლობაში გერმანელები ზარბაზნებს გვიშენდნენ, შემდეგ ჩვენ ჯარზე იერიშები მოიტანეს, უკანასკნელ ცნობების მიხედვით ამ ადგილებში მკაცრი ბრძოლა სწარმოებს. კარპატებში ალაგ-ალაგ ნამქერია.

რუმინეთის ასპარეზი.

პეტროგრადი. 2 თებერვალი. მდგომარეობა უცვლელია.

კავკასიის ასპარეზი.

პეტროგრადი. 2 თებერვალი. არსებითი არაფერი მომხდარა.

მფრინავთა მოქმედება.

ვიდატის სამხრეთ დასავლეთით ფრანგმა მფრინავმა-ჯერველტომ ჩამოაგდო გერმანელთა საფრენი, რომელიც ჩვენს ფარგლებში დაეცა. გერმანელთა მფრინავები მოკლულ იქნენ.

პეტროგრადი 1 თებერვალი. ფრიად ძლიერი საარტილერიო და, ქიმიკურ ყუმბარებითაც, მომზადების შემდეგ გერმანელთა ერთ ბატალიონზე მეტმა ჯარმა დრისვიატის ტბის სამხრეთით ჩვენ სანგრებში შემოიჭრნენ; ამას მოჰყვა ჩვენი კონტრ-იერიში და სროლით გერმანელები ჩვენ სანგრებიდან გავდევნეთ და მდგომარეობა აღვიდგინეთ. სოფ. სამენკისა, მეშჩენატის მიდამოებში და ვიშნევსკი, ტბის სამხრეთით გერმანელებმა მოშხამული გაზი გამოუშვეს; ცნობა ზარალის შესახებ ჯერ კიდევ არ მოსულა. 3 იანვარს საღამოთი დაბა კისელინის ჩრდილოეთით გერმანელებმა ჩვენი პოზიციებისაკენ წინსვლა დაიწყო, მაგრამ ზარბაზნების ჯვარედინის სროლით მოვიგერიეთ. კოლეკსინეცის (ოლექსინეცის?) ჩრდილო დასავლეთით ჩვენმა ჯარმა შეუპოვარი ბრძოლის შემდეგ დაიპყრო მახლობელი ნაპირი ორმოსი, რომელიც ჩვენ მიერ აფეთქებულმა ნაღმმა ამოსთხარა.

რუმინეთის ასპარეზი.

პეტროგრადი. 1 თებერვალი. 30 იანვარს დღისით ძლიერი საარტილერიო მომზადების შემდეგ იაკობენის შარა გზის ორივე მხრივ ჩვენს პოზიციებზე იერიშები მოვიგერიეთ. 31 იანვრის ღამეს

ჩვენი ჯარი კონტრ იერიშზე გადავიდა, მთელი ღამის მკაცრი ბრძოლის შემდეგ გერმანელები გადარეკა მაღლობიდან და მდგომარეობა აღადგინა; ამასთანვე ტყვედ წამოიყვანა 7 აფიცერი და 156 ჯარის კაცი. ამ ბრძოლაში მამაცურად მოკლულ იქნა პოლკის უფროსი პოლკ. კოსინენკო. 11 იანვარს დღისით ძლიერი საარტილერიო მომზადების შემდეგ იაკობენი-კიმპოლუნგის შარა გზის ორივე მხარეს მტერმა დიდი ძალებით შემოტევა იწყო; ბრძოლა მთელ დღეს სწარმოებდა; იაკობენის აღმოსავლეთით მტერმა დაიპყრო ორი სიმაღლე. ჩვენმა ჯარმა ნაპირზე უკან დაიხია და იაკობენის აღმოსავლეთით 5 ვერსტის მანძილზე სიმაღლეები დაიპყრო და იქვე გამაგრდა. ასპარეზის სხვა ნაწილებში სროლა და მზვერავთა მოქმედებაა.

კავკასიის ასპარეზი.

პეტროგრადი. 1 თებერვალი, ასპარეზთი არაფერი მომხდარა.

მფრინავთა მოქმედება.

პეტროგრადი. 1 თებერვალი. კოველის აღმოსავლეთით სადგურ ბოვურეს და მის ჩრდილოეთით მყოფ გერმანელთა საწყობებს ჩვენმა მფრინავებმა ყუმბარები დაუშინეს. რიგას აღმოსავლეთით სადგურ დეიოისს, დ. პიპენის (ფრიდრიხ შტადტის ახლო), ქ. ვილეიკას, სოფ. სკიატილოს, ვიგონოვის ტბის ჩრდილოეთით, დ. კისელინის სამხრეთით, სად. რაძივილოვს და ბროდის სამხრეთის მიდამოებს გერმანელთა მფრინავებმა ყუმბარები დაუშინეს. რიგის მიდამოებში, ფრიდრიხ შტადტისა და დვინსკის დასავლეთით მტრის 3 საფრენს სროლა აუტეხეთ და იძულებულ ვყავით დაბლა დაშვებულიყო მოწინააღმდეგის ფარგლებში. კოველის აღმოსავლეთით მფრინავს, შტაბს-კაპიტან კოტლისკის 6 ჯერ მოუხდა ბრძოლა გერმანელთა საფრენებთან.

პარიზი. 2 თებერვალი. შუადღის ოფიციალი. უაზასა და ენის შუა კიუიპლენის მიდამოებში ფრანგები მოულოდნელად თავს დაესხნენ გერმანელებს; ფრანგთა რაზმები გერმანელთა მეორე რიგის პოზიციებში შეიჭრნენ, დაანგრიეს საველე სიმაგრეები, საფარები და გერმანელები დიდათ დააზარალეს. შამპანში მდ. ტარეს მიდამოებში ძლიერი საარტილერიო ბრძოლა გაჩაღდა. ვალიისა, კორიერის ტყის მიდამოებში და შოვონკურის სამხრეთ დასავლეთით მოწინავე რაზმებისა და ზარბაზნების მოქმედება აღსანიშნავი; ამ ადგილებში ფრანგებმა ტყვეები წამოიყვანეს. მფრინავთა მოქმედება. გუშინ დილით ჰაერში ბრძოლის დროს ჩამოავგდეთ გერმანელთა საფრენი, რომელიც ფრანგთა ფარგლებში დაეცა კოისტენისა და მორრეს შუა. 1 და 2 თებერვლის ღამეს ფრანგთა საჰერო რაზმებმა ყუმბარები დაუშინეს ბოლმარ-ბარგიმის, მატინის, ჰაეროდრომს და აგრეთვე ატტის სადგურსა და კიურშის ბანკს.

სამხედრო ქარხნის აფეთქება.

ჰააგა 1 თებერვალი. მდ. სომმასთან მდებარე თოფის წამლის ნევილეს ქარხანაში აფეთქება მოხდა, დაზიანდა რამდენიმე კაცი.

ლონდონი. 31 იანვარი. საომარ მასალის დამზადების სამინისტრო იტყობინება: იორკშირის საომარ მასალის ქარხნის აფეთქების დროს დაღუპულთა რიცხვი ჯერ არაა გამორკვეული; ჰფიქრობენ, რომ მსხვერპლი სრულებით არ არის. ახლო მახლო დაზიანებულია რამოდენიმე სახლი.

დამოკიდებულება მოკავშირეთა შორის.

ლონდონი. 31 იანვარი. თემთა პალატა. 31 იანვრის სხდომაზე სესილმა შეკითხვის საპასუხოდ სხვათა შორის სთქვა: რუსეთის მთავრობამ ინგლისთან ხელშეკრულობა დასდო, შესახებ ამისა, თუ ინგლისში მყოფ რუსის ქვეშევრდომთ როგორ მოახდენ სამხედრო ბეგარა. ამ საკითხს სათანადო უწყებანი განიხილავენ.

წყალქვეშათა გერემოცვა.

ლონდონი. 31 იანვარი. უკანასკნელ დღე ღამის განმავლობაში დაღუპულა ინგლისის 6 გემი, ნორვეგიის ერთი გემი და ერთიც მოტორიანი ნავი.

პარიზი. 31 იანვარი. საამირბარო იტყობინება: 30 იანვარს მდ. ადურის შესართავში მტრის წყალქვეშამ ნაპირისაკენ ზარბაზნის 6 ყუმბარა გამოისროლა. მოწინავე ბატარეებმა დაუყოვნებლივ სროლა აუტეხეს მტრის გემს, რომელიც პირველი ჩვენი სროლისთანავე წყალში ჩაიმალა. დაჭრილია 5 კაცი, ამათგან ერთი მძიმედ. მატერიალური ზარალი უმნიშვნელოა.

პარიზი. 1 თებერვალი. „ეხო-დე-პარი“-ს გამოანგარიშებით მხოლოდ ორშაბათის განმავლობაში საფრანგეთის ნავთსადგურებში საფრანგეთისა და ნეიტრალ ქვეყნების 112 გემი შესულა, რაც ნათელ ჰყოფს თუ რამდენად ნაყოფიერი (არ) არის გერმანეთის მიერ გამოცხადებული გარემოცვა.

ოსმალეთში დაკავებული ამერიკელნი.

ვაშინგტონი. 1 თებერვალი. შტატების სახელმწიფო დეპარტამენტი ისევ დაეკითხა თავის კონსტანტინეპოლელ ელჩს, თუ ის რატომ არაფერს იტყობინება გერმანეთ ოსმალეთის შუაურთიერთობის შეწყვეტის შემდეგ ოსმალეთში დაკავებულ ამერიკელთა შესახებ. არც ერთი ცნობა, სტამბოლიდან და სოფიადან გამოგზავნილი, შტაბებში არ მიღებულა.

დასავლეთის ასპარეზი.

პარიზი. 1 თებერვალი. რეიმსის აღმოსავლეთით პრენეს ნაწილში ჩვენ მარჯვე თავდასხმა მოვახდინეთ. მეზონდეშამპსა, ნანსენტილერის მიდამოებში და აგრეთვე მაასის მარცხენა ნაპირზე, 304 მაღლობის ნაწილში და მორტჰომთან ორივე არტილერია მხნედ მოქმედებდა. ფლირეს ჩრდილოეთით ჩვენმა ბატარეებმა მოწინააღმდეგის ჯარს გამანადგურებელი სროლა აუტეხა. დანარჩენ ასპარეზზე დღემ შედარებით წყნარად ჩაიარა.

მფრინავთა მოქმედება. სალამოთი დენტერკის მიდამოებში გერმანელებმა კიდევ ჩამოყარეს ყუმბარები; დაიჭრა და მოკლულ იქმნა რამდენიმე მოქალაქე. ყუმბარები დაუშინეს აგრეთვე ნანსის. 1 თებერვლის ღამეს ჩვენმა ესკადრებმა ყუმბარები დაუშინეს ეტერინე სეკურის ჰაეროდრომს ხოიმაზე და რკინიგზის სადგურს — ატიომს, სადაც შენიშნულ იქნა რამდენიმე აფეთქება.

ჰავრი. 1 თებერვალი. ბელგეთის ოფიციალი. გუშინ შუაღამისას პერვიზას მიდამოებში მკაცრი საარტილერიო მომზადების შემდეგ გერმანელებმა ჩვენ პოზიციებზე იერიშები მიიტანეს, ყველა იერიში თოფისა და ზარბაზნების სროლით მოვიგერიეთ. მთელი ბელგეთის ბრძოლის პირის სიგრძეზე დღის განმავლობაში საარტილერიო ბრძოლა სწარმოებდა.

პარიზი. 31 იანვარი. სალამოს ოფიციალი. მდინარეების უაზისა და ენის შუა გერმანელთა კვენევიერის პოლკის საფარებს გამანადგურებელი სროლა აუტეხეთ. რეიმსის ჩრდილო აღმოსავლეთით ერთი ჩვენი რაზმი მოულოდნელად გერმანელთა სანგრებს თავს დაეცა და ტყვედ წამოიყვანა 15 კაცი, მათ შორის ორი უნტერ აფიცერია. მეზონ შამპანისა და ფურდეპარის მიდამოებში საკმაოდ ძლიერი საარტილერიო ბრძოლა მოხდა. დანარჩენ ასპარეზზე დროგამოშვებით ზარბაზნების სროლა იყო.

ჰავრი. 31 იანვარი. ბელგეთის ოფიციალი. ბრძოლის პირის სხვა და სხვა ნაწილში სწარმოებდა ზარბაზნების სროლა, რომელიც განსაკუთრებით გამწვავდა რამსკაპელეს, დიქსმიუდესა და სტეენსტრატეს მიდამოებში.

ახალი საშუალება·

საკოლონიზაციო იერიშები მთელი საუკუნის განმავლობაში ჩვენს ტერიტორიულ და ეთნოგრაფიულ მთლიანობას გაუნელებლათ არღვევს, ზოგჯერ მეტის სიმძაფრით და ინტენსიურობით, ზოგჯერ კიდევ უფრო ნელად და დუნედ.

სომხის ხალხის ინტერესი ეს ორთა „კავშირი“ შეწყობილად და შეთანხმებულათ ერთსა და იმავე საქმეს აკეთებდა,

მართალია, თითოეული „მოკავშირე“ თავის საკუთარ მომავლისთვის ზრუნავდა, მაგრამ ამ მომავლის შესაქმნელად უწინარეს ყოვლისა საქართველოს სახის აჭრელება იყო საჭირო, მისი მიწა-წყლის ხელში ჩაგდება და ამ მიწა-წყალზე სპარსეთ-ოსმალეთიდან დაძრულ სომხების დასახლება, ან რუსეთის შიდა გუბერნიებიდან ჩამოყვანილ გლეხების დაბინავება; აი ამ საქმეში, რომელიც აუცილებელი ეტაპი იყო თითეული მოკავშირისათვის თვის მიზნის მისაღწევად, ორივე მოკავშირე ერთნაირ სიბეჯითეს და მეუაითობას იჩენდა. მაგრამ მარტო საკოლონიზაციო იერიშები საკმარისი არ იყო

ბოლოს და ბოლოს, შეიძლებოდა საქართველოს ბევრი თავისუფალი მამული ჩაეგდოთ ხელში, ზედ ყველა სახაზინო მამული მიეყოლებიათ, რომელიც რუსეთთან შეერთებამდე, ქართველ მეფეებს, სამეფო გვარეულობასა და ეკლესიას ეკუთვნოდა, და ასეთი გენერალური მობილიზაციის შემდეგ ჩრდილოეთიდან თეთრთმიანი ხალხი ჩამოერეკათ, ხოლო სამხრეთიდან — სახე-ნახშირა და ეს უკანონო ნარევი საქართველოს გულში ჩაედუღებიათ. შეიძლებოდა ამ გზით ერთი ან ორი მაზრა დაგვკარგოდა, ერთიც ხიფათში ჩავარდნილიყო, მაგრამ საქართველოს ამით ბოლო არ მოეღებოდა. ჭირნახული ერი ამასაც იტანდა

დღეს სასწაული დავინახეთ და ჩვენს სოფლებში ერთბაშად რამდენიმე სომხური სკოლა გაჩნდა. ახლა ჩამოსულებს იმისი წელი სად მოლოდინი რომ საქართველოში შემოსვლისთანავე, ქართველ გრიგორიანებს წამოგეძღვებოდნენ და მათის გასომხების პოლიტიკისთვის მიეყოთ ხელი. პირველ ხანებში პური არსობისა იყო საშოვარი. თავი და თავი საქმე ის იყო, რომ მაგრად გაედგათ ფესვები საქართველოს ნაყოფიერ და მადლიან ნიადაგზე გამაგრებულიყვნენ, ეკონომიური ძალა მოეკრიფათ და გასომხების „კულტურულ“ პოლიტიკას შემდეგში შესდგომოდნენ. სუსტსა და მშიერს უდროვო დროს რომ ეს პოლიტიკა დაეწყო, თავის თავის შერცხვენასა და საქმის სამუდამო წაგების მეტს რა სარგებლობას ნახავდა! დღეს, როდესაც ათეულ წლების შემდეგ საქართველოს ნაყოფიერ მიწასა და საგარაკო ჰაერის წყალობით საკმაოდ დასუქდნენ, ჩამოსული სომხები მიზან-შეწონილ სომხურ პოლიტიკას შეუდგნენ. ვინც ძალასა და ღონეს გრძნობს, იმისთვის საბაბი ყოველთვის ადვილი საშოვნელია. აქაო და, ჩვენ გრიგორიანები ვართო, ადგნენ და გამოაცხადეს, ქართველი გრიგორიანები ქართველები კი არ არიან, არამედ სომხები არიან, და ისინი სომხის კულტურას უნდა დავუბრუნოთო. წამოვიდა ეპისკოპოზ მესროპის ლოცვა-კურთხევით სამძღვლო ფული, მას მიჰყვა აფრიკიანის ქისა და შეიჭრნენ საქართველოს სოფლებში სომხის ტერტერები, გააჩაღეს სომხური სკოლები და შეუდგნენ ქართველ გრიგორიანების გასომხებას. კავთის ხევში (გორის მაზრა), სომხური გაზეთ არევის ცნობით, ამგვარ სომხურ სკოლაში 200 ბავში სწავლობს. ეს ორასი პატარა ქართველი, სარწმუნოებით გრიგორიანი, და ეს ორასი პატარა ქართველი პოლიტიკან ტერტერებისა და სომხის ბურჟუაზიის წყალობით უნდა გასომხდეს!! მეორე სომხურ გაზეთის ცნობით ამ თვის ბოლომდე სულ შვიდამდე სომხური სკოლა გაიხსნება გორის მაზრაშიო. სჩანს, აფრიკიანის ქისას ბევრ სხვებისაც მიჰყვა. ამგვარად, საკოლონიზაციო იერიშების გარდა დღეს სომხებმაც დაიწყეს საგანმანათლებლო იერიშებიც! აბა, რითი არ არის ხელისუფალი ერი ქართველების სამშობლოში საქართველოს სომხობა! აქამდის მარტო მიწებსა და ამ მიწა-ადგილზე მოწეულ ჭირნახულს გვართმევდნენ, ხოლო დღეს ცოცხალ სულების წართმევა დაგვიწყეს!!!

მაგრამ პატარა ერების გადაგვარებაში დიდმა ერებმაც კი გაიტეხეს ხერხემლის ძვალი. კერძოდ საქართველოს ცხოველსული თვით ტანმძიმე რუსეთსაც გაუმკლავდა, და თუ დღემდე რაიმე შიში იყო რუსულ სკოლებითა და რეპრესიებით კულტურულად ჩვენის წალეკვისა, დღეის ამას იქით არავითარი შიში არა გვაქვს. ქვეყანა სათუოში გამოვიდა და უტყუარი ნიშნებია იმისა, რომ საქართველო შეუჩერებლივ წელში იმართება, რომ მისი კულტურული შემოქმედება ფრთებს შლის, რომ მისი ეროვნულ პოლიტიკური აღორძინება დღე-დღეზე ხორცს ისხამს. და გასაკვირია, რის იმედით ფიქრობს სომხის გაგულზვიადებული მებრძოლი ბურჟუაზია და მისი მებაირაღტრე თასმასებ გამოქნილი ტერტერა, რომ მიწა-წყალს შიგ დამარხულ მკვდრებითაც წაგვართმევენ და მის ზედაპირზე მოსახლე ცოცხალ სულებითაც?! ნუ თუ ტვირთი არ ემძიმებათ? ჩვენ კი გვგონია, რომ ვერ ზიდვენ. და ვიდრე ასე ანგარიშმიუცემლად თავქვე დაექანებოდნენ საქართველოში სომხეთის შექმნის სურვილით გატაცებულნი, ვურჩევთ შესდგნენ და ჩაფიქრდნენ: ყველა ამის შემდეგ როგორ და რა პირობებში სურთ, ან რა პირობებში შეიძლება ჩვენი ერთად ცხოვრება?

მეორე მხრით, ვურჩევთ იმ ქართულ სოციალ-პოლიტიკურ მიმართულებათ, პირზედ რომ მუდამ ძმობა, ერთობა აკერიათ, თავი დაანებონ შაბლონურ ზეპირ-სიტყვაობას და ქვეყანას დაანახონ სომხური საფრთხე, რომელიც იზრდება ამის-და კვალობაზედ, თუ რამდენად მატულობს სომხეთა რიცხვი საქართველოში და რამდენად ძლიერდება იგი ეკონომიურად

სიმართლის დანახვება არგებს ჩვენს სამშობლოს და მერე იმ სომხობასაც, რომელიც, თქვენი ძმობა სიყვარულის დეკლარაციებით წათამამებული, მთელმარე და გულუბრყვილოდ ერად გვსახავს და ჩვენს წინააღმდეგ იერიში იერიშზე მოაქვს. ჯერ იმას სცდილობენ, რომ საქართველოს ერთი ორი მაზრა ჩამოსჭრან,

მერე ისიც გვითხრეს, შოთას ძველი ქუთაისში აუგეთ, თბილისთან რა ხელი გაქვთო; ეხლა ჩვენს სოფლებს მოედვენ და იქ ნორჩ ქართველობას ხელიდან გვტაცებენ და ასომხებენ... მერწმუნეთ, ყოველივე ეს მონაგონი იქნება იმასთან, რასაც კიდევ ცოტაოდენ მომაგრებისა და რიცხვითი გაზრდის შემდეგ (ეს ადვილი საქმეა, რადგან დასაბინავებელ გამოქცეულ სომხეთა რიცხვი ლეგიონია). შეგვკადრებს და შეგვამთხვევს ეს თქვენი უდღეური და ქვეყნის დამღუპველი დეკლარაციებით გაფრთხილებული სომხობა. დროზედ გაფრთხილება ქვეყნისა დიდის ბრძოლის მოგებას უდრის.

ძველი ქართველი.

ახალი ამბავი.

✦ **წმ. ნინოს** ქალთა სასწავლებელში გუშინ გადახდილი იქმნა პანაშვიდი ალექსი ბესარიონის ძე ჭიჭინაძის სულის მოსახსენებლად. სღვთო სჯულის მასწავლებელმა მღ. ნაცვლიშვილმა მშვენიერი სიტყვა წარმოსთქვა, რომელშიც დახასიათა განსვენებულის ნაყოფიერი მოღვაწეობა პედაგოგიურ ასპარეზზედ.

✦ **მკითხველს** კარგად მოეხსენება, რომ ადგილობრივ სახალხო უნივერსიტეტთან არსებობს სალამოს კურსები. ამ კურსების მსმენელნი საშაბათს, 7 თებერვალს გამართვენ **ბალის** სალამოს. წაკითხულ იქნება რეფერატი, მსმენელთა ხორო მ. სირაძის ლოტბარობით შეასრულებს რამოდენიმე სიმღერას, მანდოლინისტ-გიტარისტების ორკესტრი ალ. გარსევანიშვილის ხელმძღვანელობით დაუკრავს სამიოდე პიესას და იქნება აგრეთვე დადგმული „პატარა კახი“-დამ ერთი მოქმედება. სალამო გათავდება ცოცხალი სურათებით „თორნიკე ერისთავიდან“.

✦ **დათიკო ქებაძე** გვთხოვს გამოვაცხადოთ, რომ გავრცელებული ხმები, ვითომც შაქარი ილეოდეს და ვინც მალე არ წაიღებს თებერვლის შაქარს — დარჩება უშაქროთო, **არ არის მართალი.** შაქარი ბევრია ქუთაისში და თებერვლის [illegible] ამ თვის დამლევამდე [illegible] ძლიათ მიიღონ, როგორც ჩემთან, აგრეთვე კოოპერატივებში და კერძო სავაჭროებში სადაც შაქარი იყიდება.

✦ **შუამდგომლობის უარის-ყოფა.** ექიმ მეიფარიანს წერილობითი შუამდგომლობა აღეძრავს ქუთ. კლასიკურ გიმნაზიის პედაგოგიურ საბჭოში, რათა მისი შვილებისთვის სავალდებულოთ არ ყოფილიყო ქართული ენის სწავლა. პედაგოგიურმა საბჭომ იხელმძღვანელა რა კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველის განკარგულებით ეს შუამდგომლობა არ დააკმაყოფილა.

✦ **ქუთაისში** გამოჩნდნენ ერთგვარი ვაჭრები, სომხები და სპარსელები თფილისის, ელისავეტპოლის და ბაქოს გუბერნიიდან: ესენი ყიდულობენ შაქარს, ფქვილს და სხვა პირველი მოთხოვნილების საგნებს. როგორც პოლიციას გაუგია ეს ვაჭრები ზიდვენ სამტრედიამდის ურმებით ნასყიდ საქონელს და შემდეგ აპირებენ თურმე გაგზავნას ისეთ ადგილებში სადაც შაქარს ყიდიან გირვანქას 2 მან.

✦ **გუშინწინ**, 2 თებერვალს ქუთაისის საზოგადო საკრებულო დარბაზში გაიმართა ტრადიციული „სტუდენტთა სალამო“ უმაღლეს სასწავლებლებში ხელმოკლე მოსწავლეთა სასარგებლოდ. ხალხი ბლომად დაესწრო და ნასიამოვნები დაიშალა.

✦ **კოოპერატიული ამხანაგობა** „განმანათლებელი“ აცნობებს ქუთაისის გუბერნატორს, რომ მას შეუძენია 300 ვაგონი სიმინდი ჩრდილოეთ კავკასიაში და სთხოვს რათა ამის გადმოზიდვაში დახმარება გაუწიოს და წინადადება მისცეს მის აგენტს [illegible]ნიძეს რათა გადმოიგზავნოს ეს სიმინდი.

✦ **გუშინ** დაიწყო 18 წლიანების გაწვევა და გასინჯვა, რომელიც სწარმოებს სათავად აზნაურო გიმნაზიაში.

აჭარლები და „აჩიკ-სოზი“.

არავისათვის დაფარული არ არის, რომ კავკასიაში გონებრივად ყველაზე უფრო ჩამორჩენილი თურქები არიან. ყველაზე უკეთ ეს გარემოება ბაქოს მაჰმადიანთა საქველ-მოქმედო საზოგადოებამ იცის. ცხვირის წინ ამ საზოგადოებას უვიცი, შეუგნებელი თანამოძმეები ახვევია და იმის მაგიერ, რომ მათ გაუხსნას სკოლები, მათში შეიტანოს სინათლე, აჭარას [illegible] და ქართველ მაჰმადიანებში ხსნის სკოლას.

რატომ, რა მოსაზრებით?

იმ მოსაზრებით, რომ ქართველი მაჰმადიანები მას მიაჩნია თურქებათ.

ბაქოს მაჰმადიანთა საქველ-მოქმედო საზოგადოების ამგვარ შეხედულებას აშკარათ ამჟღავნებს გაზეთი „აჩიკ სოზი“

ამ გაზეთში მოთავსებულ წერილს ქართველი პოლიტიკანების შესახებ ერთი ფრიად დიდი ღირსება აქვს: გულახდილობა.

„აჩიკ სოზისათვისო“ ისე, როგორც ბაქოელ მაჰმადიანთა საქველ-მოქმედო საზოგადოებისათვის, ქართველი მაჰმადიანები არ არსებობენ, — მთელი აჭარა დასახლებულია თურქებით.

„აჩიკ-სოზმა“ ორიგინალობაც კი ვერ გამოიჩინა და პოლიტიკანობით გატაცებულმა დედაზრი ამგვარი პოლიტიკისა სომხის ბურჟუაზიას მოჰპარა.

სომხის ბურჟუაზიისათვის ქართველი გრიგორიანები არ არსებობენ, ვინც გრიგორიანია ის სომეხია.

ამგვარსავე აზრს დასდგომია „აჩიკ-სოზიც“, მისთვის მაჰმადიანები ქართველები არ არსებობენ, — ვინც მაჰმადიანია, ის თურქია, შორია და გათავდა. სარწმუნოება და ეროვნება „აჩიკ-სოზისათვის“ ცალცალკე არ არსებობენ, — მისთვის სარწმუნოება სავსებით ჰფარავს ეროვნებას. რა ვუყოთ, რომ უძველეს დროს აჭარაში ქართველები იყვნენ, დღეს აჭარლები მაჰმადიანები არიან და მაშასადამე თურქები.

ეს არის პირწავარდნილი აზიური შეხედულება.

თუ „აჩიკ-სოზს“ უნდა თანამოძმეთა შორის სინათლე შეიტანოს, უმალ თვითონ უნდა გაინათლოს თავი და შეიგნოს ის საანბანო ჭეშმარიტება, რომ ეროვნება და სარწმუნოება ერთმანეთში ასარევი არ არის და განათლებულ ევროპაში აღარც ურევენ. აჭარა არის საქართველოს

ნაწილი, აჭარლები არიან ჩვენი ღვიძლი ძმები—ქართველები.

უძველეს დროში თურქებმა ძალდატანებით, ცეცხლითა და მახვილით მიაღებინეს აჭარლებს მაჰმადის სჯული, მაგრამ განა ეს იმას ნიშნავს, რომ აჭარლები გათურქდნენ? ალბათ ასე ეგონათ იმ თურქებს, რომლებიც ცეცხლითა და მახვილით ავრცელებდენ აჭარლებში მაჰმადის სარწმუნოებას.

სამწუხარო მხოლოდ ის არის, რომ დღესაც თურმე ასე ჰგონია „აჩიკ-სოზს" და ბაქოელ მაჰმადიანთა საქველმოქმედო საზოგადოებას

აზრის წინმსვლელობას რამოდენიმე საუკუნის განმავლობაში მათთვის უქმათ და უნაყოფოთ ჩაუვლია.

ჩვენ მეგობრებისაგან სულ სხვა პასუხს და სულ სხვა კილოს მოველოდით.

მაგრამ ასეთია ჩვენი ხვედრი...

ვინ გაგვიტანა, რომ „აჩიკ-სოზმა" და ბაქოს მაჰმადიანთა საქველმოქმედო საზოგადოებამ გაგვიტანოს!

ქართველებს სრული უფლება ჰქონდათ, ეფიქრა, რომ კავკასიის თურქები თავის წინაპართა ცოდვას აღიარებდენ და იტყოდნენ: ძალმომრეობით მოგგლიჯეთ გულზე თქვენი ძმები—აჭარლები და დღეს თქვენი შეერთება ჩვენც გვახარებს. სინიდისს გვიწმინდავსო.

ამის მაგიერ რასა ვხედავთ?

როდესაც აჭარამ თვისი ძმები—ქართლი და იმერეთი იცნო და ხელი გაუწოდა, ბაქოს მაჰმადიანთა საქველმოქმედო საზოგადოება და „აჩიკ-სოზი" შუაში ეჩხირებიან და თავის წინაპართა ცოდვას იმეორებენ: ცდილობენ, ძმები ერთმანეთს დააშორონ.

ამავე დროს კი გვარწმუნებენ: თქვენი მეგობრები ვართო.

ღმერთმა დაგვიფაროს ასეთი მეგობრებისგან.

და თუ ჩვენი მეგობრობის შუბი აჭარლებზე უნდა გადატყდეს, დეე გადატყდეს—„აჩიკ-სოზმა" კი არა, კავკასიის მთელმა თურქობამ უნდა იცოდეს, რომ ქართველ ერისთვის აჭარა გაცილებით უფრო ძვირფასია, ვიდრე ცალიერი სიტყვები მეგობრობისა.

ქართველი ერი დიდიხანია დაშორდა „აჩიკ-სოზის" აზიურ მსჯელობას და სარწმუნოებასა და ეროვნებას ის ერთი-მეორეში არ ურევს.

არც ერთ შეგნებულ ქართველს აზრათ არ მოსვლია აჭარაში ქრისტიანობის გავრცელება და არც გამოთქმულა პრესაში არაფერი ამის მსგავსი.

ჩვენთვის სულ ერთია, რა სარწმუნოებისაც იქნებიან აჭარლები.

ჩვენთვის სრულებით საკმარისია, რომ აჭარლები ქართველები არიან.

ქართველი ერისათვის აუცილებლად საჭიროა, რომ თვითონ აჭარლები თავის თავს ქართველებათ თვლიდენ.

ჩვენ სრულებითაც არ გვინდა ეროვნების საერთო ნიადაგზე სარწმუნოებრივი ქადაგება დავიწყოთ და აჭარლები გავაქრისტიანოთ.

დაე, აჭარლებმა იცნონ თვისი თავი ხოლოდ ქართველებად და რწმენის სამთავროში მაჰმადს გაჰყვებიან თუ ქრისტეს, ეს მათი პირადი, მათი სინდისის საქმეა.

„აჩიკ-სოზი" როდი კმაყოფილდება სარწმუნოებით. აჭარლების მაჰმადიანობის ნიადაგზე ის მართავს ეროვნულ პროპაგანდას და ცდილობს ქვეყანა დააჯეროს, რომ აჭარლები თურქები არიან.

ეროვნული შეგნება თან-დათან ვრცელდება აჭარლებში, ისინი თავის თავს ნელანელა ქართველებათ აღიარებენ. აქ არის ჩვენი დიდი სიხარული, ჩვენი დიდი დღესასწაული.

სამწუხაროთ ჩვენი დიდი დღესასწაული „აჩიკ-სოზს" შავდღეთ გადაქცევია.

მას მოსვენებას უკარგავს ის გარემოება, რომ აჭარლები თავისთავს ქართველებათ სთვლიან.

დიახ, „აჩიკ-სოზო," აჭარლები ქართველები არიან. და თქვენი წინაპრები ამაოთ ჰლამობდენ მათ გათურქებას.

ჩვენ არ ვცდილობთ მათ გაქრისტიანებას, რადგანაც მიზანს ვერ მივაღწევთ. ნურც თქვენ ცდილობთ მათ გათურქებას, რადგანაც მიზანს ვერ მიაღწევთ.

დაე, აჭარლები დარჩნენ მაჰმადიანებათ, აქ ჩვენ არ შევეცილებით: ეცადეთ, განამტკიცოთ მათში მაჰმადის სჯული.

ხოლო აჭარლები იყვნენ, არიან და უნდა დარჩნენ ქართველებათ და ჩვენ ყოველის ღონით ვეცდებით, განვამტკიცოთ მათში ქართველობის თვით-შეგნება.

ყოველივეს, რასაც ჩვენი საზოგადოება აკეთებს აჭარაში, მხოლოდ და მხოლოდ ამ მიზნით აკეთებს; მას აზრათ არ მოსვლია, ქართველი მაჰმადიანები მაჰმადიანობას დააშოროს, ხოლო ყოველივეს, რასაც თურქთა საზოგადოება აკეთებს აჭარაში, იმ მიზნით აკეთებს რომ ჩვენს დიდ ეროვნულ მისწრაფებას წინ გადაეღობოს და აჭარლები გაათუროს, აჭარაში ნიადაგი არ მოამაგრებიოს იმ შეგნებას, რომ აჭარლები ქართველები არიან.

ეს მიზანი რომ არა ჰქონდეს თურქთ საზოგადოებას, სხვაფრივ აუხსნელია, რისთვის დაჰირდა მას აჭარაში თურქული სკოლები.

თუ თურქთა საზოგადოება გვეთანხმება, რომ აჭარლები ქართველები არიან, აჭარაში ალაგი უნდა, ჰქონდეს მხოლოდ ქართულ სკოლებს რადგანაც ქართველი აჭარლები სარწმუნოებით თურქები არიან, აჭარის ქართულ სასწავლებელში თურქული ენა სავალდებულო უნდა იყოს და უნდა ისწავლებოდეს, როგორც საგანი.

ჩვენ აჭარაში არ ვაწარმოებთ არავითარ პოლიტიკას, არავის არაფერს არ ვართმევთ, მაგრამ არც ის გვინდა. რომ სხვამ წაგვართვას.

თურქთა საზოგადოება კი სწორეთ პოლიტიკას აწარმოებს აჭარაში, „აჩიკ-სოზიც" კვერს კრავს ამგვარ პოლიტიკას და ჩვენ კი გვიკიჟინებს: პოლიტიკანებოო.

კუდა ხარი თავისთვის არ იყო და სხვას ბუზებს უგერებდაო.

ივ. გომართელი

„თ. და ცხ."

დიდი საქმე.

ჩვენი ქვეყანა მეურნეობის ქვეყანაა. ჩვენი სიმდიდრე ჩვენი ქვეყნის ნიადაგია! მაგრამ ამ ბუნებრივი სიმდიდრით ვერ ვსარგებლობთ და ვერ ვსარგებლობთ მიტომ რომ ამ სიმდიდრეს ვერ ვხედავთ იტომ რომ ცოდნა არა გვაქვს. ესაა უმთავრესი მიზეზი, რომ მეურნეობის საქმე „კუს ნაბიჯით" მიდის ჩვენში.

მევენახეობა-მეღვინეობას მილიონენი შეუძლია მოგვცეს, მაგრამ ეს დარგი მეურნეობისა პირველყოფილ მდგომარეობას განიცდის. რიგიანად განვითარებული მებაღეობა-მებოსტნეობა ნივთიერად ფეხზე დააყენებს ჩვენ ხალხს, მაგრამ ეს დარგიც პირველყოფილ მდგომარეობაშია.

მეაბრეშუმეობა ხომ ნამდვილ სიმდიდრის წყაროა, რომ სასურველად იყოს დაყენებული მეურნეობის ამ დარგის საქმე ჩვენ ქვეყანაში. მეფუტკრეობაზე, ფრინველების მოვლა-მოშენებაზე ლაპარაკი ზედმეტია: ისინი ხომ უცნობი ხილია ხალხისათვის.

დაფნა—ეს საუცხოვო მცენარე, რომლის ფოთოლი და თესლი ძვირად ფასობს, უთუოდ იხეირებს ჩვენ მიწაზე; ამას ამტკიცებს ზოგიერთების ცდა ამ მცენარის გაშენების საქმეში. მაგრამ ვინ ცდილობს მის გაშენება-გავრცელებაზე?

ჩვენ საზოგადოებას სამეურნეო ცოდნის მნიშვნელობა ჯერ კიდევ ვერ შეუგნია. დაბალი და საშუალო სასწავლებელი, რომელთა რიცხვი საგრძნობელია ჩვენში, ქართველებს იმ გვარ ცოდნას აძლევს, რაც მოუპოვებს მათ „კოკარდას" შუბლზე და მოხელის ადგილს რომელიმე დაწესებულებაში. რომ ამ გვარ „კოკარდოსნების" ცოდნა ქართველი მშრომელი ხალხის სასარგებლოდ არ იხარჯება, დღეს ეს ვინ არ იცის?!.

ჩვენ ხალხს ესაჭიროება აგრონომიული ცოდნა. ჩვენი სამშობლო, როგორც სამეურნეო ქვეყანა, დიდი ხანია რაც ელის იმგვარ სასწავლებელს, რომელიც მისცემს მას მეურნეობის ამა თუ იმ დარგის სპეციალისტებს და არა „კოკარდოსნებს"

ამიტომ დიდის სიამოვნებით უნდა აღვნიშნო დ. ზესტაფონის საზოგადოების მსჯელობა საშუალო სამეურნეო სასწავლებლის დაარსების შესახებ (გაზ. სამშ. № 538 კ. ბერეკაშვილის წერილი). ეს განზრახვა, (სამეურნეო სასწავლებლის გახსნის შესახებ,) იმდენად მნიშვნელოვანია ჩვენი საზოგადოებისათვის, რომ არ ვფიქრობ აღფრთოვანებით არ შეხვდეს ამ გადაწყვეტილებას ის ქართველი, რომელსაც ჩვენი წინსვლა-განვითარება სწყურია.

საშუალო სამეურნეო სასწავლებლის გახსნის სურვილი, რომელიც აღძვრია ყვირილის საზოგადოების შეგნებულ ნაწილს, დიდი და ჩვენი ხალხისათვის სასარგებლო სურვილია. მაგრამ, არ შევცდები თუ ვიტყვი, მარტო დ. ყვირილის საზოგადოება ამ საქმეს თავისი საკუთარი ძალით ვერ განახორციელებს. საჭიროა ამ სიმპატიურ საქმის სისრულეში მოყვანისათვის ამოძრავდეს უფრო ფართო საზოგადოება.

საჭიროა ამ საქმის სისრულეში მოყვანას ახლავე შეუდგეთ, თორემ დაყოვნებით ვაი თუ ის მოგვივიდეს, რაც ხშირად მოგვდის და რაც გვახასიათებს ქართველებს: აღფრთოვნება, დაყვირება, გაწითლება და გაჩუმება...

ამას, რასაკვირველია, არ მოველი დ. ყვირილის საზოგადოების იმ პირთაგან, რომლებიც დიდი ხანია აღიარებენ სამეურნეო სასწავლებლის გახსნას საჭიროებს ჩვენში. იმედია ენერგიას უფრო გაათკეცებენ ეს პირნი და არ ვფიქრობ ჯეროვანი სიტყვიერი და ნივთიერი დახმარება არ აღმოუჩინოს მათ ჩვენი ხალხის შეგნებულმა ნაწილმა.

ვისურვებ სიტყვა საქმედ გადაქცეულიყოს ახლო მომავალში... **გორგი.**

შინაური მტრები.

,,მოყვარე მტერი ყოვლისა,
მტრისაგან უფრო მტერია''
რუსთველი.

არ გავა არც ერთი დღე, რომ ჩვენს ცხოვრებაში ისეთი სენ-საციური რამ არ მოხდეს, რამაც ყოველი ქართველი და, თუ გნებავთ კეთილშობილი სხვა ერის კაციც, არ დაალონოს და არ ააშფოთოს.

ამ ერთი კვირის წინათ ქუთაისში კარგათ ცნობილმა (!) ექიმმა **მეიფარიანმა** თხოვნით მიმართა ქუთ. სავაჟო გიმნაზიის დირექციას რომ გაანთავისუფლონ ქართული ენის სწავლებისაგან მისი ორი ვაჟი, რადგანაც ქართული ენა ზედმეტი ბარგია მისი ბავშვებისათვის.

ასეთმა განცხადებამ დიდათ აღაშფოთა იქაური ქართველი და ზოგი რუსი მასწავლებელიც კი.

ეს ყველაფერი ხდება ისეთ დროს როდესაც თვით დღევანდელი მებრძოლი მხარეები ერთმანეთს ეჯიბრებიან, თითქო, ომი იყოს ატეხილი იმ მიზეზით, რომ ესა თუ ის პატარა ერი იჩაგრებოდა და მას გამოესარჩლა.

ყველას კარგათ მოეხსენება, რომ რუსეთი ომის საბაბათ სერბიის გადათელვას ასახელებდა და გერმანია ყველა ერებს თავისუფლებას პირდებოდა. ყოველი ერი დიდი თუ პატარა ცდილობს ამ ომით ისარგებლოს და რაიმე ბედნიერება მიანიჭოს მის მშობელ მხარეს. თვით გამოჩენილი ინტერნაციონალური პარტიის ლიდერები იარაღით ხელში გამოვიდენ თავიანთ სამშობლოს დასაცავათ და თვით სოციალისტებმაც სამინისტროს პორთფელი დაიკავეს. დღეს ყველა ერის შვილი ცდილობს მიანიჭოს მის ხალხს რაიმე ბედნიერება. და ამ დროს ჩვენი ცხოვრების ჰორიზონტზე გამოჩნდებიან გადაგვარებულნი, სამწუხაროთ ტომით ქართველნი და აბუჩად იგდებენ ჩვენს წმიდათა-წმინდას **დედა ენას**, ურომლისოდაც შეუძლებელია ამა თუ იმ ერის წარმოდგენა. „რა ენა წახდეს, ერი დაეცესო" ამბობს პოეტი და მართლაც რა არის ის ერი ვისაც არ აქვს, **ენა, ლიტერატურა და ტერიტორია.**

ქართველი ერი, მთელი მისი ისტორიის მსვლელობაში ებრძოდა გარეშე თუ შინაურ მტერს, რათა შეენარჩუნებია ენა ტერიტორია და სარწმუნოება.

მთელი საუკუნეები ვებრძვით ჩვენი უფლების ამხდელებს—ვიბრძვით თვით არსებობისათვის მთელი 19 საუკ. ჩვენი ლიტერატურა ჩვენს ბედშაობას დასტირის მთელი 19 საუკ. ჩვენი მწერლების საგანი ეროვნული ჰანგი იყო. ისინი დამღეროდენ ენას შევიწრებულს და მამულს აოხრებულს ამ უკანასკნელ დროს თითქოს ბედმა გაგვიღიმა და უმაღლესათ მოგვეცა ნება ჩვენს სასწავლებლებში ჩვენს მოზარდთაობას დედა-ენაზე ვასწავლოთ ყველა საგნები. არ გაგვიკვირდებოდა ვინმე ბრიყვ მოხელეს შეურაცყოფა მიეყენებია და ძაღლის ენა ეწოდებია ჩვენი ენისთვის, მაგრამ როდესაც შენივე ღვიძლი შვილი ღამურასავით უკადრისობს თავის ვინაობას მაშინ ბოლმით გული გევსება და აღშფოთებული ხარ.

ჩვენს ტურფა ქვეყანას ქათინაურებს უგზავნიდენ და ხოტბას ასხამდენ რუსის თუ ევროპიელი მგოსნები რომლებიც ჩვენი ენით და ქვეყნით აღტაცებულნი იყვნენ და ექიმმ მეიფარიანს კი არ მოსწონს იგი და თხოულობს მისგან გამათავისუფლეთო.

რას ფიქრობდა ექ. მეიფარიანი მაშინ, როდესაც ასეთ განცხადებას აძლევდა? ოჰ, ეს მას არ შერცხვენია რადგანაც როგორც მისი წარსულიდან ვიცით ის ბუნებას აუგებდა მის ქართველათ დაბადებისათვის, რაშიაც ბუნება ძლიერ მოტყუვილებულა. დიახ, ასეთი საჯიჯგნი შეიქნა შოთას ხელი-ხელ საგოგმანებელი ენა. მაგრამ რა შეგვიძლია ჩვენ უძლურებს და „მომთმენლებს ვით ჯორ-ცხენებს". ჩვენში ყველაფრის მონელება შეიძლება, მაგრამ ეს კი ვიცი რომ ასეთ შემთხვევაში სხვა ერის საზ.ოგადოება (სომხები, პოლონელები და სხ.) შეაჩვენებდა თავის ულირს შვილს და შესაფერს მსჯავრს დადებდა ასეთი თავხედობისათვის. O tempora! O mores!

ა. ნ—ძე.

ქუთაისის საურთიერთო სამეურნეო ბანკის წევრთა კრება.

29 იანვარს გაიხსნა პირველი კრება, რომელზედაც გამოცხადდენ წეს-დებაში ნაგულისხმები რიცხვი წევრებისა, ხედრი თანხით.

საორგანიზაციო კომისიის თავმჯდომარემ თომა მიხ. თაქთაქიშვილმა სთხოვა კრებას აირჩიონ კრების თავმჯდომარე, კრებამ მასვე სთხოვა ეკისრა თავმჯდომარეობა, მაგრამ თ-მა თაქთაქიშვილმა, სხვა და სხვა მიზეზების გამო, უარი განაცხადა.

კრებამ თავმჯდომარეთ ბ. ი. ჩიქოვნია აირჩია.

თ-მა **პეტრე წულუკიძემ** განაცხადა, რომ გუშინ წინ კერძო თათბირზე ბ. ჩიქოვანმა კრება არა სასურველათ ჩაატარა და თათბირი დაიხურა არა სასურველის შთაბეჭდილებით. თუ დღესაც იგივე მოხდა, სწორეთ სამწუხარო იქნება. ბ. ჩიქოვანმა ეს შენიშვნა სიჩუმით ჩაატარა.

თავმჯდომარემ მოითხოვა მდივნის არჩევა. კრებამ მდივნად პეტრე ყიფიანი აირჩია.

შემდეგ ამისა თავმჯდომარემ უთხრა დამსწრეთ კრების გახსნისას დიდათ სამწუხარო ამბავი უნდა მოვახსენო აქ დამსწრეთ: თბილისში გარდაიცვალა ალ. ბ. ჭიჭინაძე, ქართული გიმნაზიის დირექტორი. მისი მოღვაწეობა დაუფასებელია სამშობლოსადმი და გთხოვთ პატივი სცეთ მიცვალებულს ფეხზე ადგომით. წინადადება მიღებულ იქმნა. ამის შემდეგ დაიწყო კამათი მორიგ კითხვებზე.

ა. კრინიცკი. დღემდე ჩაიწერა 205 წევრი, 20,000 მანეთის თანხით, გამოცხადდა 87 წევრი 6000 მ. თანხით, მაშასადამე კრება კანონიერია, პირველი საკითხი შეეხება ხარჯთ-აღრიცხვას, რომელიც განიყოფება ორ ნაწილათ: ერთი შეეხება სადამო მუშაობას ბანკში მეორე კი დღისით წარმოებას, და ფიქრობს, რადგან ერთობ ძნელია გავითვალისწინოთ ოპერაციების შედეგი, რომ პირველი წლის დამლევს დეფიციტი არ აღმოჩნდეს, საჭიროა მივიღოთ სადამოობით მუშაობა შემცირებულის ხარჯებით.

თ. ხვანიძე. სადამოობით ბანკის ოპერაციის წარმოება შეუძლებელია, რადგან ამ დროს დაკეტილია საკრედიტო დაწესებულებანი, ხაზინა და სავაჭრო სახლები, და ფულის გადატან-გადმოტანა სრულიათ შეწყვეტილი იქნებაო.

ი. ქუთათელაძე. ამ ბანკის დანიშნულება იმაში გამოიხატება, რომ სოფლიო მეურნეობას ხელი შეუწყოს და თუ სოფლის მცხოვრებთ ბანკის კარი გაუღეთ სადამოობით, როცა ყოველი მოქმედება აღებ-მიცემობისა შეწყვეტილია ბანკს დანიშნულება სრულიად ეკარგებაო.

ბ. რობაქიძე. შეუძლებელია ბანკის წარმოება სადამოობით გაჩაღდეს, რადგან ჩვენ ვერ ავირჩევთ ისეთ პირებს, რომელთაც დღისით მუშაობის შემდეგ საღამოსაც განაგრძონ მუშაობა, რადგან დაღლილი იქნებიანო. საჭიროა მოწვეულ იქნეს მუდმივი გამგეობა, რომელსაც უნდა ეძლეოდეს განსაზღვრული ჯამაგირი.

ბ. მოსეშვილი. იგი ეთანხმება იმ აზრს, რომ გამგეობა უნდა იყოს მუდმივი და ჯამაგირით და არ ეძლეოდეს მას მუშაობა სხვათა შორის. როდესაც საქმეს აკეთებენ სხვათა შორის ის საქმე მკვდარია.

ა. წერეთელი. ბ. კრინცკიმ ბანკის სასურველი შედეგის შესახებ შიში წარმოსთქვა და ერთ გვარი შთაბეჭდილება მოახდინა კრებაზე. მე მგონია შიში უსაფუძლოა და ამიტომ მოვიწვიოთ გამგეობა სათანადო ჯამაგირით, დაევალოს მას დღით საქმის წარმოება და თუ საჭირო იქნა—საღამოსაც.

კრებამ გადაწყვიტა დღისით საქმის წარმოება. კრებას მოხსენდა ხარჯთ აღრიცხვის საკითხი. შემდეგ აზრების გაცვლა-გამოცვლისა კრებამ გადაწყვიტა ჯამაგირების რაოდენობა შემდეგ რიგათ.

გამგეობის თავმჯდომარეს 200[illegible]ობის ორ წევრს 3000 მ., მოლარეს 1[illegible] მ., მოანგარიშეს 1400 მ., მოანგარიშის თანაშემწეს 1000 მ., მანქანაზე მწერალს 500 მ., დანარჩენი ხარჯები 4400 მ., სულ 14, 500 მ, თავმჯდომარემ მოახსენა კრებას საკითხი თანამდებობის პირების არჩევის შესახებ.

კრებამ გამოსთქვა სურვილი კრების განგრძობის 8 თებერვლამდე და მასთან ამოირჩია სარეკომენდაციო კომმისია, რომელმაც უნდა აღნიშნოს სასურველი პირები: გამგეობისა და სარევიზიო კომისიის წევრებისა.

ალ. ჭიჭინაძის ჩამოსვენება ქუთაისში.

ძვირფას ალექსი ჭიჭინაძის ცხედარს მხურვალე გრძნობით შეეგება ქუთაისის საზოგადოება. განსაკუთრებით ადგილობრივი სასწავლებლები, ზოგიერთების გამონაკლისით; ისინი მთელი დღე დათხოვნილი იყვნენ. ქუთაისის ქართულმა გიმნაზიამ თითქმის ჭირისუფლობა გასწია; მასწავლებელთა მთელი კორპორაცია და მოწაფეები მუსიკით და მგალობელთა გუნდით დილის რვა საათზე გაემართა რკ. გზის სადგურისაკენ, სადაც ცხედარი ესვენა. ამავე გიმნაზიამ მოუწოდა ზოგიერთ სასწავლებლებს პატივი ეცათ საყვარელ ადამიანის ხსოვნისათვის.

სასულიერო სემინარიაში „სინათლის" და კაუხჩიშვილის საქალებო სასწავლებელში მეცადინეობა არ იყო. დანიშნულ დროს (ე. ი. დილ. 8 საათ.) თითქმის ყველა თვალსაჩინო პროფესიის წარმომადგენლებმა თავი მოიყარეს სადგურთან. მოწაფეები რიგ-რიგად ჩამწკრივდენ „სობოროსკენ" მიმავალ ქუჩაზე. მატარებლიდან ნეშთი გადმოასვენეს ქართული გიმნაზიის მასწავლებლებმა. სამგლოვიარო ჰიმნს უკრავდა ამავე გიმნაზიის მოწაფეები. როგორც თბილისის გაზეთებში იყო აღნიშნული, გვირგვინის ნაცვლად ფული უნდა შეეწირათ, მაგრამ რამოდენიმე გვირგვინი მაინც იყო, მათ შორის „სინათლისა" და „საბჭოსი" ხანგრძლივი პანაშვიდის შემდეგ გრძნობიერი სიტყვა სთქვა ქართული გიმნაზიის გამგემ ბა-ნმა იოსებ ოცხელმა, რომელიც ვრცლად შეეხო განსვენებულის საზოგადოებრივ ღვაწლს ქართული პედაგოგიკის სფეროში. სიტყვა სთქვა აგრეთვე ბ. ბადრიძემ. შემდეგ პროცესია დაიძრა საკათედრო ეკლესიისკენ. კუბოს მოწაფეები მოასვენებდენ. ,,სინათლის'' სასწავლებლის წინ შეჩერდა პროცესია. აქ ბ-ნმა დ. უზნაძემ წარმოსთქვა სიტყვა. ორატორმა მოიხსენია განსვენებულის დიდი თანაგრძნობა კერძოთ „სინათლის" სასწავლებლის დაარსების საქმეში, აღნიშნა თუ რა მნიშვნელობა აქვს საზოგადოთ ამ ტიპის ქართულ სასწავლებლებს ქართულ ცხოვრებაში.

ამის შემდეგ მგალობელთა და მუსიკის სამგლოვიარო ჰიმნით პროცესია ,,საკათედრო ეკლესიასთან'' შეჩერდა და ცხედარი ეკლესიაში შეასვენეს. წირვა და პანაშვიდი გადიხადა ყოვლად სამღვდელო ეპისკოპოსმა გიორგიმ. წირვის შემდეგ მასწავლებელთა კორპორაციის სახელით სიტყვა სთქვა ლ. რუხაძემ და აქიდან ისევ სადგურისკენ გაემართა პროცესია. ამინდი ერთობ ცუდი იდგა, მაგრამ ადგილობრივმა მოწაფეებმა მაინც ხელით მიაცილეს კუბო სადგურამდის. აქ მოსწავლე ახალ-გაზდობის სახელით სიტყვით მიმართა ქართული გიმნაზიის მერვე კლასის მოწაფემ ნ. დგებუაძემ, სამშაბათს დილის შვიდ საათზე ცხედარი წაასვენეს განსვენებულის სოფელში, რომელსაც გაყვა თბილისის ქართ. გიმნაზიის მასწავლებელთა კორპორაციის წარმომადგენელი ბ. დ. კასრაძე და სხვანი, აგრეთვე იქიდანვე ჩამოსული მოწაფეებიც.

სიტყვა

თქმული ქუთაისის ქართული გიმნაზიის გამგის იოსებ ოცხელის მიერ ქუთაისის რკინის გზის სადგურზე, ალექსი ჭიჭინაძის ცხედრის გამოსვენების დროს.

ჩვენო დიდო მოამაგეო, ძვირფასო ალექსი!

შენმა მოულოდნელმა სიკვდილმა დაალონა მთელი ქართველი საზოგადოება, ხოლო ჩემდამი რწმუნებული ქუთაისის ქართული გიმნაზია მეტად შეაწუხა. ეს ასედაც უნდა მომხდარიყო. ოცდა თექვსმეტი წლის წინად, როცა ჩვენს ქვეყანაში ეროვნული აღზრდა-განათლების ჭაჭანიც არ იყო, შენ ჩაუდგი სული ქუთაისის თავად-აზნაურობის მიერ დაარსებულ პირველდაწყებით ეროვნულ შკოლას. რა ნაირი თავგანწირვით მოჰკიდე შენ მას ხელი, რამდენ დამცირებას და შეურაცყოფას იტანდი შენ, არა თუ გარეშეებისაგან, არამედ შინაურებისაგანაც, რომელნიც შენ მოსვენებას არ გაძლევდენ! შენ მათ ყოველთვის იგერიებდი და თანდათან ამტკიცებდი შენს სასწავლებელის საქმეს. შენი უმთავრესი ფარხმალი იყო ფანატიკური თავ-

განწირვა, დიუღალავი და განუწყვეტელი მუშაობა და საკვირველი მამობრივი მზრუნველობა და სიყვარული ახალთაობისადმი. შენ მოკლებული იყავი ყოველგვარ სიამოვნებას, სცხოვრობდი შკოლასთან ერთ პატარა სენაკისებურ ოთახში და შენი საფიქრებელი და სალაპარაკო იყო შკოლა და შკოლა. შენმა ამგვარმა მოქმედებამ პირველადვე აღზარდა საუკეთესო ყმაწვილები, აღზარდა საუკეთესო მასწავლებლები, რომელნიც შენ გარს გეხვივნენ და შენი მოქმედებით აღგზნებულნი უმაგალითო სიყვარულით და თავგანწირვით შენთან ერთად მოღვაწეობდენ. მალე დაგაფასა შენ ქართველმა საზოგადოებამ და გადაგიყვანეს თფილისის ქართულ გიმნაზიის მეთაურად. ფარვანასავით თავს დასტრიალებდი შენი მზრუნველობის ახალ საგანს. არასოდეს არ დამავიწყდება, რომ საშინელი მიწის ძვრის დროს ღამით შენ მიატოვე შენი ოჯახი, შენი ცოლ-შვილი და გაექანე შენს მოწაფეებთან პანსიონში და დამფრთხალ, შეშინებულ უპატრონო ბავშვებს შენ თავს ევლებოდი და ანუგეშებდი. რამდენი ამგვარი მაგალითი შენი მოწაფეების გულის სიღრმეშია დამარხული, რომელნიც შენ ღვთაებრივი სასოებით გიგონებენ.

მიუხედავათ შენი ამგვარი მოღვაწეობისა, შენ იძულებული გახთი ჩვენი ცხოვრების უკუღმართობის გამო ხელი აგელო შენს საყვარელ სასწავლებელზე და მთავრობის სამსახურში შესულიყავი; მაგრამ ცხადი იყო, რომ შენი გული მშობლიურ შენ სასწავლებლებს ეზიდებოდა. ამ 17 წლის წინათ, როცა ქუთაისის სააზნაურო შკოლაში გამგის ადგილი გაიხსნა, მზრუნველმა კომიტეტმა ისევ შენ მიაგაპყრა თვალი, მიგიწვია. შენ დათანხმდი, მაგრამ სხვადასხვა მიზეზის გამო ველარ შესძლე მთავრობის სამსახურის თავის დანებება და სრულიად შემთხვევით შენი ადგილი მე დავიკავე.

მას შემდეგ ქართველ საზოგადოებას შენ, ყოვლად ღირსეული და დამსახურებული აღმზრდელი და პირველი მომვლელი ჩვენი ეროვნული შკოლებისა. უსამართლოდ—გადაავიწყდა მიაჩნდი და პირველ შემთხვევის დროს ჩვენს ეროვნულ შკოლებში შენს დაბრუნებას ფიქრობდა. ამ ოთხი წლის წინად როცა თფილისის ქართულ გიმნაზიას ახალი მეთაური დასჭირდა, შენ მოგიწვიეს. რა ნაირი ენერგიით, რა ნაირი შრომის მოყვარეობით და საქმის ცოდნით შენ შეუდექი სასწავლებლის გამგეობას. მიუხედავათ შენი მხცოვანობისა, მუშაობაში და სასწავლებლის მზრუნველობაში შენ ვერავინ შეგედრებოდა. ამ დროს შენდა სასიხარულოდ ჩვენს მშობლიურ სასწავლებლებს ახალი ხანა დაუდგა: უმაღლესი ბრძანებით მათ მიეცათ უფლება ყოველი საგნის ქართულ ენაზე სწავლებისა. შენ აღტაცებაში იყავი. შენი წიგნაკით ,,რიჟრაჟზე თქმული''თ ყველას ამცნობდი ჩვენს ქვეყანაში დამდგარს ხანას, მას რიჟრაჟს უწოდებდი, რომლის შემდეგ შენ ჩვენი ქვეყნისთვის მზის ამოსვლას, გათენებას მოელოდი; მაგრამ შენ ეს არ დაგცალდა, შენი გული უეცრად მოწყდა საყვარელ საგანს საყვარელ საქმეს. შეიძლება ამის მიზეზი რამდენათმე შენდამი ჩვენი უდიერი მოქცევა იყო. შენს გულს, რომელიც აღსავსე იყო ადამიანის საუკეთესო გრძნობებით,—ამდენი ხნის უმწიკვლო მოღვაწეობის შემდეგ, მოხუცებულობის დროს მაინც, ეპირვებოდა პატივისცემა ნუგეში და დაყვავება, მაგრამ ჩვენ პირიქით გაწუხებდით, უბრალო შეცდომას ვაზვიადებდით და ყოველგვარად გამცირებდით და შეურაცყოფას გაყენებდით. ამის მიზეზი უმთავრესად იყო სამარცხვინო შენ-ჩემობია, რომელიც ჩვენში დამყარებულა: თუ ჩემი რწმენისა ხარ, კარგი ხარ, თუ არა და რა გინდ ღირსეული იყო, მაინც გლახა ხარ, მით აიხსნება, რომ ჩვენ არა გვყავს არცა ერთი ყველასთვის საამაყო ქვეყნის შვილი. ჭეშმარიტად ვიტყვი, სანამ ჩვენში ეს შენ ჩემობია არ მოისპობა, სანამ ყოველი რწმენის ჯგუფი ერთი სათაყვანებელი დროშის ქვეშ თავს არ მოიყრის ჩვენს ქვეყანას არა ეშველება რა. აი ამ დროებას, ამ სათაყვანებელ საგანს შესწირე შენ ძვირფასო ალექსი მთელი შენი სიცოცხლე; ყველა ჩვენი ეროვნული სასწავლებლები შენი სახელის გარშემო ალმოცენდნენ; მეტადრე ორი უდიდესი, რომელთაგან ერთს სული ჩაუდგი მეორეში კი სული განუტევე. შენ მეჩვენები როგორც ფუძე ჩვენი ეროვნული სასწავლებლების განვითარებისა, სიმბოლო ჩვენში ეროვნული აღზრდის დანერგვისა და გავრცელებისა. მაშ რატომ არ უნდა დაგტიროდეს შენ მთელი ქართველი საზოგადოება, მთელი ერი. განა იმიტომ რომ შენ იყავი წყნარი მუშაკი აღმზრდელი მასწავლებელი; მე კი ვიტყვი რუსეთის პოეტის სიტყვით:

სამშობლო მიწავ იტირე და მასთანვე იამაყე: მას შემდეგ რაც შენ ცისა ქვეშ დგახარ, ამისთანა შვილი-აღმზრდელი ახალთაობისა—არ გყოლია და არ მიგილია უკანვე წიაღსა შინა შენსა.

და მართლაც რამდენი სულის და გულის, ძვირფასი თვისებები თავმოყრილი იყო შენში, ძვირფასო ალექსი. შენთან ყოფნა უსიტყვოდაც მოქმედებდა, როგორც მოწაფეზე ისე მასწავლებელზე. ამიტომ სავალდებულოთ მიმაჩნია, რომ შენი სურათი ჩვენს სასწავლებელს სამუდამოთ ამშვენებდეს. მეტსაც ვიტყვი, ყველა ქართველ მასწავლებელს თვალ წინ სამი სურათი უნდა ჰქონდეს. უპირველესად, რასაკვირველია იესო ქრისტესი, სადაც იგი ყრმებს აკურთხებს; მეორე, დიდებული შვეიცარიელი პედაგოგისა, რომელიც სიყვარულით ბავშვებს დასჭერის და მესამე შენი.

დაე მასწავლებელმა ხშირად შემოხედოს შენს სათნოებით სავსე სახეს, გაიხსენოს, თუ რა ნაირი სიყვარულით და თავგანწირულობით უნდა ემსახუროს იგი თავის წმინდა მოვალეობას.

მშვიდობით, განისვენე საუკუნოთ, ჩვენო ძვირფასო ალექსი.

პროვინციის ცხოვრება.

ს. ბაში. (ქვემო იმერეთი). ეს სოფელი, ოფშკვითთან ერთათ შეადგენს საყულიის საზოგადოებას. მიუხედავათ იმისა, რომ მცხოვრებთა რიცხვი დიდია და შეძლებითაც დაწინაურებულია, კულტურულათ ძლიერ ჩამორჩენილია. ვფიქრობდით ეს მოვლენა მცხოვრებთა დაუდევრობის ბრალი იყო, მაგრამ როგორც ბოლოს გამოირკვა, უფრო აიხსნება იმით, რომ ინიციატორი არ გვყავს. ამას ამტკიცებს შემდეგი: რის ვაი ვაგლახით ქ. შ. წ. კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების შუამდგომლობით გვეღირსა ბიბლიოთეკა წიგნთ-საცავის გახსნის ნებართვა. როგორც კი გაიგეს ეს ამბავი სხვა და სხვა კუთხეებში დაქსაქსულმა აქაურმა შეგნებულმა პირებმა, სულ მალე შემოწირულება იმდენი შემოვიდა, რომ ჩვენს მოლოდინს კიდეც გადააჭარბა, თავის დროზე ყველა შემომწირველთ სია განცხადებული იქნება, მაგრამ ჯერ-ჯერობით კი, ვიდრე ყველა შეპირებული პირი მოგვაწვდიდეს თავის წვლილს, ეს შემოწირულება ინახება პასუხის მგებელ პირის მღვდელ ალექსანდრე თვალავაძის ხელში. გვაქვს ნაქირავები სახლი და მოგვდის შემდეგი გაზეთ-ჟურნალები: „სამშობლო“, „თ. აზრი“, „სახალხო ფურცელი“, „ეშმაკის მათრახი“, „თეატრი და ცხოვრება“ და „ნაკადული“. უნდა აღვნიშნოთ, რომ დღეს ხალხი სოფლათ ძლიერ ცოტა დარჩა. ვინ ბრძოლის ქირცეცხლშია გახვეული და ვინ სამუშაოთაა გარდახვეწილი. სწორეთ ასეთი არევ დარევის ბრალია, რომ კრება არ მოხერხთა, რომ გამგეობა აგვერჩია და ამის მიზეზით ვერ მიგვიმართავს წ. კ. გამავრცელებელი საზოგადოებისათვის, რათა ცოტა ოდენი დახმარება მასაც გაეწია ჩვენი დაწყებული საქმისათვის. ვიმედოვნებთ რომ ეს საქმეც მალე მოგვარდება და ამრიგათ ეს ჩამორჩენილი სოფელიც გვერდში ამოუდგება მის დაწინაურებულ მეზობელ სოფლებს. ყოველ დღე მოველით მომხმარებელ საზოგადოების დაარსების ნებართვას, რაც დიდ საჭიროებას შეადგენს ჩვენთვის. მოგეხსენებათ შეუგნებელი და გაუნათლებელი ბრბო უფრო თვინიერია საწველათ და ამით შესაფერათ სარგებლობს აქაური ჩარჩ ვაჭრები. რომ სიძვირე დღეს ჩვეულებრივი მოვლენაა, ეს ყველამ ვიცით, მაგრამ რაც აქ ხდება, ის კი ყველასათვის წარმოუდგენელია. ასე გაშინჯეთ, სანამ იშოვებოდა ერთი გირვანქა პურის ფქვილი სამ აბაზათ ღირდა და სხვა ყველაფერი ასე საზღაპრო ფასათ იყიდება.

ბაში სიმინდის მოსავალი საშუალოზედ უკეთესი იყო წარსულ წელს, მაგრამ სიმინდი მაინც ფუთი ოთხ მანეთათ ფასობს. ამის მიზეზი ის არის, რომ ვისაც გასასყიდი აქვს, არ ყიდიან—ესაო და კიდევ უფრო გაძვირდება და მაშინ უფრო ძვირათ გავყიდითო. ასეთი რამე რომ ვაჭარმა ჩარჩმა იკადროს, არაფერია, მაგრამ როდესაც შენივე მეზობელი, რომელიც შეიძლება შემდეგ წლებში შენ ტაფაშივე ჩავარდეს, ამას კადრულობს, ეს კი მეტი რომ არა ვსთქვათ ულამაზოა.

დღეს ბაშში სიმინდი მხოლოთ მას ეპირავება, ვისი მარჩენელი ხელიც ნებით-თუ უნებლიეთ მოშორებულია თავის კავს. ვინც შინ დარჩენილა, მას მეტი მოუწევია სარჩო და დღეს სარგებლობს რა პირველის უმწეობით, ტყავს აძრობს! ასეთ საქციელს თვით მკითხველმა დაარქვას სახელი.

ლმობიერი.

— **ს. ბაკურციხე.** სიღნაღის სამმართველოს „ურიადნიკი“ დარაჯებით ეწვია ჩვენ სოფელს და ხალხის დარბევას მიყო ხელი. მიზეზი იყო ის რომ ტყეში შეშის მოჭრა არ შეიძლებაო. ურიადნიკი ამბობდა, რომ მე უფროსის ბრძანებას ვასრულებო. შეშა წაართვეს თვით სკოლასაც კი, რის გამოისად შკოლის ოთახები ვერ გაათბეს და სწავლა შეწყდა. მოკრებილი შეშა სკოლასთან შეაგროვეს საჯარო ვაჭრობის გასამართავად. შეწუხებულმა სოფელმა აღარ იცოდა რა ექნა. შიშით შეკრებასაც კი ვერ ბედავდა, ბოლოს როგორც იქნა თავი მოიყარეს და თავისი გასაჭირი აცნობეს მაზრის უფროსს.

— **ს. ბახვი.** დიდი ლოდინის შემდეგ, მოწინავე პირების მოღვაწეობით, საზოგადოება ეღირსა პირველ დ. უ. სასწავლებლის დაარსებას. რა თქმა უნდა ასეთი სიმპატიურის და უსაჭიროესის დაწესებულების დაარსებას ხალხი აღტაცებით შეხვდა და შესაფერისი თანხაც მოაგროვა საქმის კარგ ნიადაგზე დასაყენებლად. თავისთავად საგულისხმოა, რომ ასეთი სასწავლებელის მოწყობა ხალხს ძვირად დაუჯდებოდა, მიუხედივად ამისა ის, ხალხის მხრიდან უზრუნველყოფილია.

— **ლანჩხუთი.** ოზურგეთის აგრონომიულ ორგანიზაციის დაბა ლანჩხუთის განყოფილებას აქვს დაგირავებული საცდელი მინდვრისთვის ბესარიონ ურუშაძის და მელიტონ კვირკველიას მამული. ადგილობრივმა აგრონომმა ბ. ვიქტორ შანიძემ ლანჩხუთის და მახლობელ სოფლის კოოპერატივებს გამოუწერა ნაცადი ჯიშის ბოსტნეულობის თესლი. იგივე შეუდგა მერმე ხეხილის სათესისათვის მიწის დამუშავებას, რომლისათვისაც მას უფასოთ მიწა დაუთმო ადგ. მცხოივრებმაირაკლი თედორაძემ. ადგილობრივ აგრონომიულ განყოფილების სამეურნეო საწყობში იშოვნება სიმინდის საფშვენი, ჩაის საჭერი და სხვა სამეურნეო იარაღები. ამავე დაწესებულებამ ამ დღეებში მიიღო ორი საკის სისტემის გუთნები, რომელიც უფასოთ შეუძლიათ წაიღონ მეურნეებმა მიწის დასამუშავებლად.

ჰალადიდი. როგორც სხვა საზოგადოებაში ჰალადიდშიაც ავირჩიეთ ოცისთავები, მაგრამ სამწუხაროდ აქაური ოცისთავები ჯერჯერობით ვერ იჩენენ ინიციატორობას საჭირბოროტო კითხვებში. საკმარისი დროც გავიდა მათი არჩევის მერე და ჯერ ერთი კრებაც არ მოუხდენიათ, რომ ერთმანეთს გაცნობოდენ და გაეზიარებინათ ერთმანეთისთვის თავთავისი აზრი. მათ სრულ უმოქმედობაში დიდი ბრალი უდევს ჰალადიდის მამასახლისს და მის მწერალს, რომელნიც სარგებლობენ რა ზოგიერთი ოცისთავების უვიცობით, აშინებენ მათ და ეუბნებიან, რომ საზოგადო ან შინაურ საქმეში თქვენ მონაწილეობა არ მიიღოთო. თქვენ არაფრის უფლება არა გაქვთ, თქვენ უნდა ემორჩილებოდეთ სოფლის ,,პომოშნიკებს'', თუ არა გაგაციმბირებენო. აი რა დიქტატორი მამასახლისი გვყავს ჰალადიდში. ამით მას უნდა ოცისთავები დააბრიხოს და თავის საგმირო საქმეებს ფართე ხასიათი მიეცეს.

კორბოულის მომხმარებელი საზ. „კორტოხი“.

წარსული წლის ორს აგვისტოს მოხდა პირველი დამფუძნებელი საზოგადო კრება, მომხმარებელ საზოგადოების „კორტოხი“სა. სასიამოვნო მოვლენა იყო ეს კრება საზოგადოებისათვის, რომელიც უსაზღვრო სიხარულით მიეგება ახალ საქმეს. ეს ის დრო იყო, როდესაც წითელ ბილეთიანებს ჯარში იწვევდნენ; შიმშილს ხალხი საგონებელში ჩაეგდო; სიმინდის მოსავლის იმედი დაკარგული ჰქონდა, რადგან ხანგრძლივმა გვალვამ ნათესი ჩააქრო დედამიწაშივე. უნდა თვალი გედევნებიათ კრებაზედ დამსწრე ჯარში მიმავალ წითელ-ბილეთიანებისათვის; ისინი აღტაცებით ეწერებოდნენ წევრებათ არა მარტო თვითონ, არამედ სხვასაც აქეზებდნენ რომ უფრო მალე გადიდებულიყო წევრთა რიცხვი და ვაჭრობაც მალე დაეწყო საზ. დუქანს. ეს „კოპერატია თუ დაიხსნის უპატრონოთ გაშვებულს ჩვენ წვრილ ცოლშვილს სიმშილისაგან, თორემ ისე სულს დალევენ“ ამბობდნენ ისინი. დუქანი მართლაც გახსნეს. მაგრამ სად? დაბა საჩხერეში, რომელიც მდებარეობს თერთმეტი ვერსის სიშორით ს. კორბოულიდგან. ვინ ისურვა ასე? საზოგადო კრებამ და გამგეობამ. მაგრამ რა აზრით და რისთვის? მისთვის რომ სიმინდი ამ გზით უნდა მოეტანათ და მისი სოფლად ჩამოტანა ძვირი დაჯდებოდა. დუქანმა წევრნი და არა წევრნიც სიმინდით უკვე დააკმაყოფილა გარდა სიმინდისა თუ რასმეს მოიტანდა ჩვენი „კორტოხი“ ამავე საზოგადო კრების დადგენილებით სოფელ კორბოულში უნდა ჩამოეტანათ და დუქანიც იქვე გაეხსნათ, რომელსაც ერქმეოდა მომხმარებელი საზოგადოება „კორტოხი“ ხოლო საჩხერეში დარჩებოდა საწყობი მომხმარებელ საზ. „კორტოხი“ს. გარდა სიმინდისა მოიტანეს მარილი, შაქარი, მოელიან ნავთს, შაბიამანს, მაგრამ ყოყოველივეს ისევ საჩხერეში ასაღებენ, და რად რისთვის დაარღვიეს კრების დადგენილება?!

ამის პასუხს გამგეობა მომავალ კრებაზე მოგვცემს. ნუ თუ არ იციან გამგეობის წევრებმა ჩვენებური გლეხ-კაცის ცხოვრება და ავლა დიდება? მცხოვრებნი ნავთს, მარილს და შაქარს ფუთობით არა ვყიდულობთ, არამედ ოყობით, გირვანქობით, და შაქარს კი ნატეხობით. საჭირო ასეთი საგნები მოტანილი იყვეს სოფლად რაიც აუცილებელია და რასაც ითხოვს საზოგადოება. თუ რა გაჭირვებას განვიცდით მომხმარებელ საზოგ. წევრნი ასეთი საჭირო საგნების ყიდვის დროს სოფლად აი ამის უტყუარი მაგალითი: დაგვჭირდა მარილი, ნავთი, მივედით ჩვენს სოფლის ვაჭართან და ვსთხოვეთ ნისიათ „აგიშენდა პატრონი და მოსახლობა მე შენ ნისიათ მოგცე რამეო. შენ საჩხერეში ფულები ჩაყარე და მე ნისიათ მოგცემო.“—დაგვცინის ვაჭარი. თუ უთხარი ძვირიაო—წადი თქვენ დუქანში იყიდე და იაფათ გამოიტანეო“ გვეუბნებიან, და ჩვენც იძულებული ვხდებით მისი სურვილისამებრ მოვიქცეთ, რადგან ორი ოყა მარილისათვის გირვანქა ნავთისათვის და ხუთ, რვა ნატეხ შაქრისათვის ოც ვერსზედ ვერ წავალთ. ამას თავი დავანებოთ და ვიკითხოთ ვინ ხელმძღვანელობს საზ. დუქანს; გამგეობის წევრნი თუ სხვა ვინმე? დიახ გამგეობის წევნი კი არა წევრი ბ. გ. კაპანაძე და დაქირავებული ნოქარი. ვინც დაინტერესებულია თვალყური ადევნოს ასეთ საზოგადო დართულ საქმეს, როგორიც კოოპერაციაა იკითხოს სადლა არიან და ან რას აკეთებენ დანარჩენი წევრნი გამგეობისა? ერთი—ბ. ვ. მჭედლიძე—მოსლევშია მასწავლებლად და მეორე—მღ. ბ. დევიძე—ს. [illegible] ქანაიდგან უკანასკნელს აქიდგან გადასვლა სურს თავის სოფელ პერევისაში მოცალება არ აქვს; არცერთს ამათგანს დუქანი დღიდგან დაარსებისა, როგორც ბ. კაპანაძემ განაცხადა კრებაზედ დეკემბრის 31, არ უნახავთ. ბ. ვ. მჭედლიძესკი მეტს მოვთხოვთ... როგორც პირველ კრებაზედ სჩანდა მის ლაპარაკიდგან ის უნდა ყოფილიყო საძრიკველი ამ დაწესებულებისა და მას ზედაც დაამყარო, ხალხმა იმედები. შეიძლება სთქვას, მე მანდ ალარ ვმსახურებო, მაგრამ ესეც ცუდი თავის მართლებაა რატომ დაეთანხმა მაშინ გამგეობის წევრობაზედ? ბ. მჭედლიძე რომ თავის დროზე უარი განეცხადებინა, ჩვენ ავირჩევდით ამ საქმის ინიციატორს და მოტრფიალეს მღ. ვ. მაჭარაშვილს. ბოლოს ვიკითხოთ ხუთი თვის განმავლობაში მოიგო თუ წააგო საზოგადოების დუქანმა? ეს ალახმა უწყის. ამას ხომ კაცი ვერ გაიგებს. მოსალოდნელია იკითხოთ რა მიზეზით? იმ მიზეზით რომ სარევიზიო კომისიის წევრთაგანი ადგილობრივი ვაჭარია რომელიც, ძრიელ არ დაგიდევს დუქნის მოგება-წაგებას და მეორე, რანაირად უნდა მოახდინონ რევიზია, როდესაც საჭირო წიგნებში უბრალო ხაზიც კი არ არის გასმული?! განა შეიძლება მარტო „კომისიმეტებით“ რევიზია უყო ხუთი თვის ნამოქმედარ?!. დასასრულ ვთხოვთ ქუთაისის კოოპერატორთა ბიუროს გამოგზავნოს სპეციალურად ამ საქმის გამოსაწყობათ ინსტრუქტორი, რომელიც დიდს ლვაწლს დაგვდებს და მოსპობის გზაზედ დაყენებულს საზ. დუქანს მტკიცე საფუძველს ჩაუყრის.

მეთვალყურე.

პასუხის მგებელი გამგე რედაქციისა
მ. ნ. ლორთქიფანიძე.
რედაქტორი **ი. თ. ცინცაძე.**
გამომცემელი ამხ. **სამშობლო**

რკინის გზის მიმოსვლა.

(დრო ადგილობრივია ნაჩვენები),

ქ. ქუთაისს მოდის.

თფილისიდან —	დილის —	7 ს. 25	წ.
„ —	სალამ. —	8 ს. 50	„
ბათომიდან —	დღისით —	12 ს. 40	„
„ —	ღამის —	2 ს. 20	„
ფოთიდან —	დილის —	10 ს. 26	„
ტყიბულიდან —	საღამოს —	7 ს. 00	„
შორაპნიდან —	დილის —	9 ს. 24	„

ქ. ქუთაისიდან გადის.

თფილისისაკენ —	დილის	11 ს. —	„
„ —	ღამის —	12 ს. 15	„
ბათომისაკენ —	საღამოს —	7 ს. 3	„
„ —	დილის —	5 ს. 55	„
ფოთისაკენ —	დღისით —	4 ს.	„
ტყიბულისაკენ —	დილის —	8 ს. 13	„
შორაპნისაკენ —	დღით —	5 ს. 18	„

ავი სენი.

ყოველ მის სტადიაზე წარმატებით რჩება გაუმჯობესებულ ფრანგულ ექ. **დე-ვეზის პრეპარატის** საშუალებით. სიფილისის მოსარჩენათ ხმარებულ საშუალების უმნიშვნელო მოქმედებას იმ დასკვნამდი მიყავს ავათმყოფნი, რომ წამლობას თავს ანებებენ და ამით თავის თავს მწვავე შედეგების საფრთხეში აგდებენ. სიფილისის ბაცილები, მძლავრდებიან, რა ავათმყოფის სხეულში, შხამვენ მთელს ორგანიზმს საშიშარი შხამით, რომელიც იწვევს პროგრესიულ სიდამბლეს, სხეულის სრულიად დაშლას. მხოლოდ რადიკალური და ენერგიული წამლობა საფილისის წინაამდეგ ათავისუფლებს ავათმყოფს სიკვდილისაგან. **პრეპარატი ექ. დე-ვეზისა** ცნობილია ექიმებისაგან შეუდარებელ საშუალებათ სიფილისის წინამდეგ შინაურულათ წამლობის დროს. **პრეპარატი.** ექ. დე-ვეზისა სრულებით სპობს სიფილისის ბაცილებს და სწმენდს შხამისაგან სხეულის ყველა ნაწილს. **პრეპარატი** ექ. დე-ვეზისა სპობს მუწუკებს, ჩირქის დენას გუმსა და შხამს რომელიც სიფილისისაგან არის გამოწვეული, სპობს თავის ტკივილს, ფეხების ავათმყოფობას, ზურგისას, უძილობას, მეხსიერების, მხედველობისა და სმენის სისუსტეს. **პრეპარატი** ექ. დე-ვეზისა დიად სამსახურს უწევს ავათმყოფს და აშორებს მას ხირხიმლისა და მთელი ორგანიზმის პროგრესიულ სიდამბლეს. სიფარშვის თავიდან ასაცდენათ **პრეპარატი** ექ. დე-ვეზისა იყიდება ქ. ქუთაისში მხოლოდ პრაქტიკულ მედიცინის ლაბორატორიის“ განყოფილებაში ქუთაისში ა. **ნ. შავერზაშვილის** სააფთიაქო მაღაზიაში, გიმნაზიის ქუჩა, თეატრის პირდაპირ. ფასი ერთი კოლოფისა 6 მანეთი, წამლობის მთელი კურსისათვის საჭიროა 3—5 კოლოფი. **პოპულიარული ბროშურა იგზავნება უფასოთ.**

წ.

ბადართულია სამხედრო ცენზორისაგან

სტამბა „მშობა“ პუშკინის ქ., სახლი გოკიელოვის